

YÂ KEBİKEÇ

Hüsrev Hatemi

Eski yazma kitaplarımızın bazılarının ilk sahifesine veya sonuna, kitap kurdundan korumak için "yâ kebîkeç" yazılmış. Bunu Cumhuriyet devrinde tekrar hatırlatan, Muzaffer Gökman olmuştur (*Evimizin Kütüphanesi*, 1966, s: 43). Muzaffer Gökman, Mütercim Asım'ın *Burhan-ı Katı* tercümesinde "Süryanice olması muhtemeldir" görüşünün tesirinde kalarak, bu kelimenin Süryanice olabileceğini söylemişti. Bu menşe muhtemel değil, neredeyse kesin gibi gösterilerek, *Ferheng-i Ziya* lügatine de alınmış, kelimenin Süryanice olduğu söylenmiştir. Cavit Orhan Tüten-gil, *Ağrı Dağındaki Horoz* adlı kitabında (Çan Yayınları, İstanbul, 1968, s: 46) yine "yâ kebîkeç" üzerinde durmuş ve bu sözün Süryanice olamayacağını, çünkü bu dilde 'Ç' ve 'C' sesleri olmadığını yazmıştı.

Ben de, bu kelimeyi 1987 yılında Süryani başkipoşlarından Sayın Aziz Günel Bey'e sorarak, kesinlikle Süryanice olmadığı cevabını aldım.

Anadolulu bir Ermeni yazar olan A. Bedevian'ın, Kahire'de yazdığı bitki adları lügatında da kebîkeç, Mısır telafuzuna uydurularak 'Kabikeg gülü, verdül Kabikeg' olarak geçmektedir. Türkçe karşılığı olarak da 'yurtçılar ayağı' denmekte ise de, asıl karşılığı düğün çiçeği

olmalıdır. (A. K. Bedevian, *Illustrated Polyglottic Dictionary of Plant Names*, Cairo 1936, s: 502).

Redhouse Türkçe-İngilizce sözlüğü (1968 yeni baskı, İstanbul) kebîkeç kelimesinin en iyi karşılığını veriyor: "Güvelerin kralı. Bir yazma üzerine yazılırsa, krallarına saygı göstererek güvelerin o kitaba yanaşmadıklarına inanılır".

Steingass, *Ferheng-i Farsi* adlı Farsça-İngilizce lügatında çok etraflı bilgi vererek, derdimize çare oluyor: "Bir yabancı maydanoz çeşidinin ve öldürücü bir zehirin adıdır. Ayrıca böcekler kralıdır. Sıklıkla Hindistan'da, böceklerin yaklaşmayacağı batıl itikadı ile kitapların ilk sahifesine yazılır".

Böylece, Kebîkeç kelimesinin Sami kökenden değil, Hind-İran mitolojisinden geldiğini öğrenerek 1966-1988 arasında süren merakımız tatmin oluyor.

Sanıyorum ki, bu derdimize yabancı yazarların deva olması da bir önceki konuyu tamamlamaktadır. Bilgisayarları yapan batılı kafası, bizim doğu mitolojisi ile de bizden daha iyi ilgilenmiyor mu? Demek ki asıl konu bilim kafası ve eğitim konusudur.

Çelebi Bizi Unutma
İşaret Yayınları,
İstanbul, 1990, s. 21-22.

kebikeç yayınları

Bolşevik İhtilâli ve Osmanlılar

Uygur Kocabaşođlu - Metin Berge

1917 Bolşevik Devrimi'nin Osmanlı toplumundaki yankıları ve yansımaları, İstanbul ve Ankara'da tartışılması ve değerlendirilişi, dönemin 41 süreli yayını taranarak ortaya çıkarılıyor...

AHMET REFİK - İki Komite İki Kıtâl

Hazırlayan: Hamide Koyukan

1915-1918 yıllarında İttihat ve Terakki iktidarının ve Ermeni çetelerinin döktüğü kan hakkında ünlü tarihçinin dili değiştirilmeden yayınlanan insanî tanıklığı...

Beşer

İnceleme - Bibliyografya - Seçme Yazılar

M. Bülent Varlık

1949 yılında Abidin Nesimi tarafından yayınlanan ve dönemin hemen bütün sol içerikli süreli yayınları gibi kütüphanelerde bulunmayan *Beşer* gazetesini hakkında...

Arnavutluk'tan Sakarya'ya Komitacılık Yüzbaşı Cemal'in Anıları

Hazırlayan: Kudret Emirođlu

İsyanlar, savaşlar ve sonunda Anadolu işgali karşısında kalan II. Meşrutiyet kuşağı komitacılığının kendi dilinden en açık, sansürsüz anlatımı...

Tarih-i Hayatım

Tahsil - Harp - Esaret - Kurtuluş Anıları

Başkâtipzâde Ragıp Bey

Medreset-ül-kuzat'ı kazanarak ilmiye yolunda ilerleme düşleri gerçekleşen Kayserili Ragıp Bey, kendisini önce İhtiyat Zabıt Namzedi Karargahında sonra Sibiryaya ve Cemal Paşa'nın kadrosunda Afganistan'da buluyor...

kebikeç yayınları

Karanfil Sok. Birlik İş Merkezi 5/2 Kızılay Ankara Tel-Fax: 312-418 62 03